

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

**«ПОТРЕБИ І НАСЛІДКИ У РОМСЬКИХ ГРОМАДАХ
ВІД ПОШИРЕННЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ В УКРАЇНІ»**

**ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ
АНАЛІТИЧНИЙ БРІФ**

Географія і генеральна сукупність кількісного дослідження:

Основну генеральну сукупність складають роми, що проживають у 11-ти областях України: Закарпатській, Львівській, Черкаській, Чернігівській, Сумській, Донецькій, Луганській, Харківській, Запорізькій, Херсонській і Одеській.

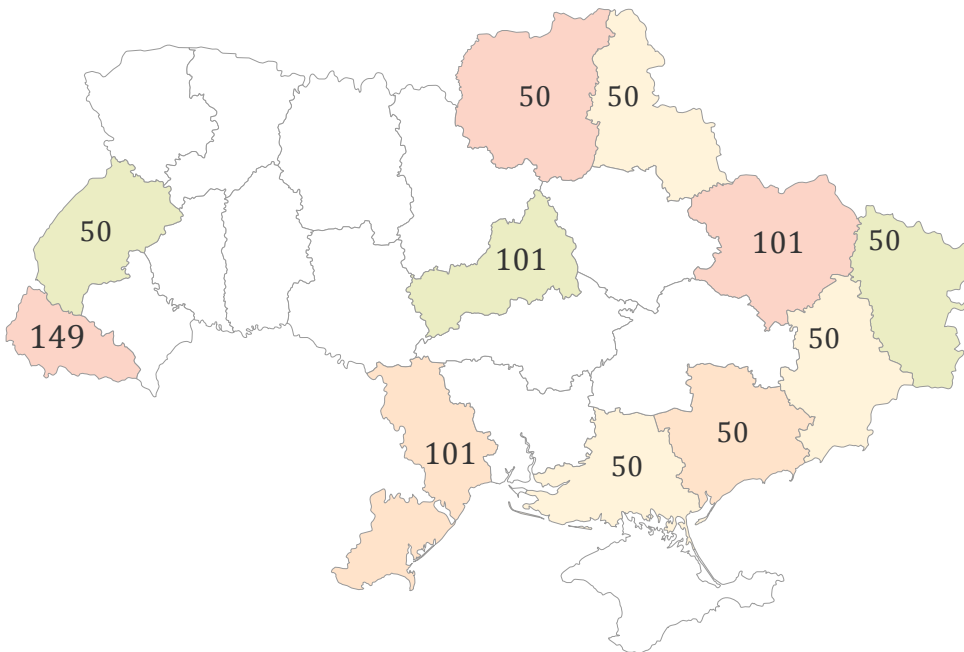
Метод проведення:

Телефонні інтерв'ю за стандартизованою анкетой методом CATI (computer-assisted-telephone-interview).

Вибірка:

Для реалізації дослідження ми застосували підхід, похідний від response-driven-sample. Ми звернулися до ключових контактних респондентів з числа експертів, які представляють ромські неурядові організації і мають, за нашим припущенням, широке коло контактів. Кожен ключовий респондент, залучивши ресурси своїх колег, надав нам задану кількість контактів ромів у кожній області.

На основі наявної бази даних контактів ми здійснили наскрізне опитування ромського населення у Закарпатській (149 респондентів), Львівській (50 респондентів), Черкаській (101 респондент), Чернігівській, Сумській (по 50 респондентів відповідно), Донецькій, Луганській (по 50 респондентів відповідно), Харківській (101 респондент), Запорізькій, Херсонській (по 50 респондентів відповідно) і Одеській (101 респондент).

Загальна кількість опитаних респондентів склала 802 респонденти.

Обмеженням нашого дослідження може слугувати недосяжність ромського населення, які не є клієнтами громадських організацій. Це впливає на можливість опитати певну, за нашими оцінками, найбільш вразливу групу ромського населення, яке живе віддалено, не підтримує постійні контакти з громадськими організаціями, має обмежений доступ до мобільного зв'язку та/або не володіє українською чи російською мовами в обсязі, необхідному для надання відповідей на запитання анкети.

У дослідженнях поведінкових моделей, які ми вивчали в контексті дотримання карантинних обмежень також може бути присутнім ризик надання з боку респондентів соціально бажаних відповідей. Для мінімізації цих ризиків і верифікування надійності даних ми співставляли дані кількісного дослідження з думками респондентів, а також записували коментарі респондентів, які конкретизували суб'єктивні оцінки респондентів і пояснювали сенс, які вони вкладали в ті чи інші відповіді.

Вибірка якісного компоненту склала 8 респондентів з 8-ми регіонів України.

Дати польового етапу:
18 квітня – 1 травня 2020 року.

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ОПИТАНИХ РЕСПОНДЕНТІВ

Серед опитаних респондентів в межах кількісного компоненту 56% складають жінки і 44% – чоловіки.

За віком серед респондентів, що взяли участь в опитуванні, 24% складають особи від 18 до 29 років, 37% – у віці 30-44 років, 29% – у віці 45-59 років, 10% – у віці 60 років і старше. Середній вік респондентів – 41 рік.

46% респондентів мають середню (загальноосвітня школа)/професійно-технічну/середню спеціальну освіту, 45% – неповну середню та нижче; серед них – майже 9% респондентів сказали, що не мають освіти взагалі. Вищу освіту мають також тільки 9% респондентів.

Найбільше респондентів (65%) проживають в домогосподарствах, що складаються з 3-6 дорослих і дітей. Загалом середній розмір домогосподарства респондентів становить 5 дорослих і дітей.

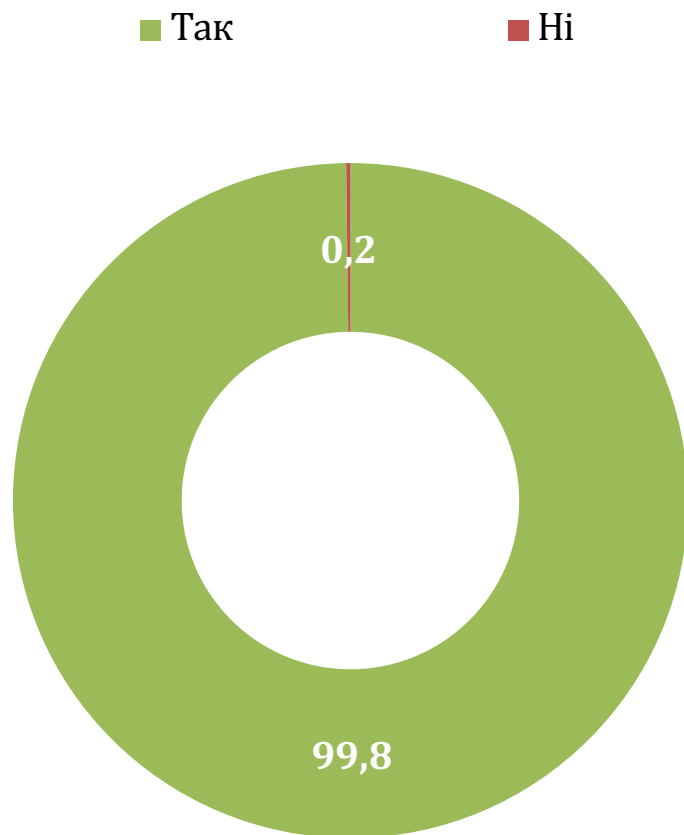
КАРАНТИН І ЖИТТЯ РОМСЬКОЇ ГРОМАДИ В ЙОГО УМОВАХ

«Для ромов карантин – это не проблема в плане изоляции. Карантин для ромов – проблема в экономическом и социальном больше вопросе»

Майже всі респонденти (99.8%) чули про запроваджений карантин. Основними джерелами інформації про проблему є новини або реклама (83% тих, хто знають про карантин, отримали інформацію з телебачення, радіо або з газет); родичі, сусіди, знайомі (27%); Інтернет, соціальні мережі, месенджери (21%).

а. Чи знаєте Ви про те, що в Україні запроваджено карантин для запобігання зараженню коронавірусом?

(% серед усіх респондентів, n=802)

б. А звідки ви дізналися про карантин?

(% серед тих, хто знає про карантин, n=800)

Голови ромських неурядових організацій під час експертних інтерв'ю відзначають, що під час карантину змінили формат своєї роботи. Так, більшість з них перевели консультаційні послуги для ромів у формат он-лайн або телефонних консультацій, майже виключили візити в компактні поселення на час карантину за виключенням виїздів із надання гуманітарної допомоги. Це суттєво обмежує зараз охоплення діяльності організацій, але експерти розглядають це як тимчасові обмеження, які буде знято після послаблення карантинних заходів.

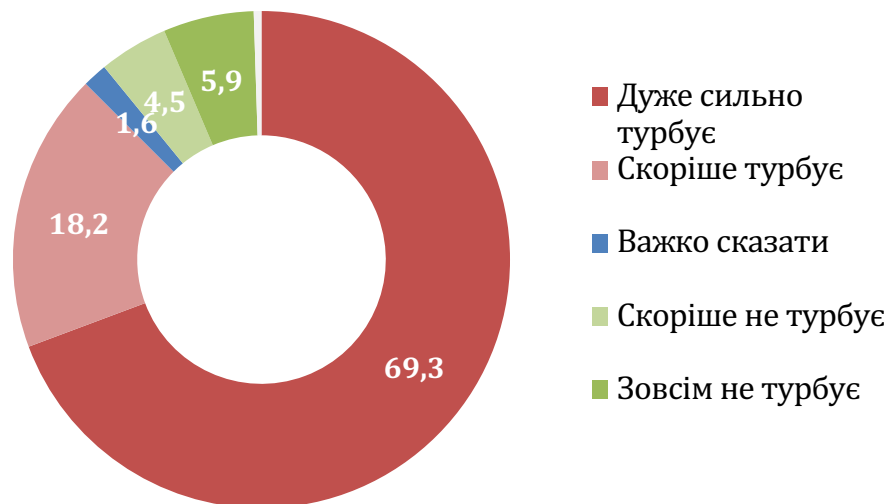
Свою роль на час карантину експерти бачать, перш за все, в інформуванні ромського населення про карантин і про необхідність дотримання заходів безпеки для уникнення зараження на коронавірус. Себе частина експертів розглядає як певні рольові моделі для наслідування – демонструючи на власному прикладі те, як потрібно дотримуватися правил і обмежень під час карантину.

«Во-первых, информировать население о мерах карантина. Потому что многие люди не знают; информация часто искажается как-то вообще в причудливом виде. Плюс, знаете, есть вещи, которые государство анонсирует, например, не ходит в церковь. Для многих цыган эта информация не является авторитетной, когда дается со стороны государства, со стороны не цыган. Когда ты сам поддерживаешь это, говоришь: да, я не пойду в церковь, это серьезно, не нужно этого делать, - тогда уже цыгане как-то берут это во внимание и считают, что это действительно важно, уже задумываются. ...»

Не зважаючи на те, що роми, за словами експертів, можуть з недовірою або некритично ставитися до тієї інформації, яка розповсюджується про коронавірус у джерелах масової інформації, дані кількісного опитування показали, що поширення коронавірусу турбує 88% респондентів, в т.ч. ця проблема дуже сильно турбує 69% респондентів. Лише десяту частину не турбує поширення цього захворювання.

Наскільки Вас турбує поширення коронавірусу в Україні?

(% серед усіх респондентів, n=802)

Майже всі респонденти (99.5%) дотримуються заходів профілактики коронавірусу, а з них більше трьох четвертих (76%) практикують від двох до чотирьох заходів. Найпоширенішими профілактичними заходами є носіння маски в громадських місцях (91%) та миття рук (80%).

Також у 76% родин їхні представники виходять з дому лише в разі крайньої необхідності (в 42% родин виходять різні члени родини, а у 34% тільки один. Лише 4% відсотки родин, що вдаються зазначеного профілактичного заходу вказали, що членами родин, які виходять з дому є діти.

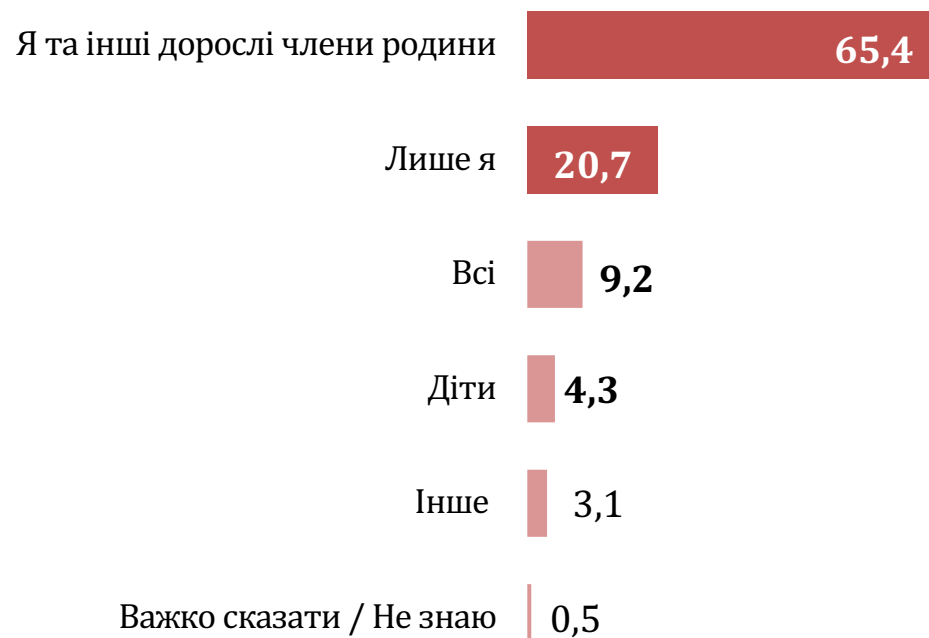
а. Яких із заходів профілактики коронавірусу Ви дотримуетесь?

(% серед усіх респондентів, n=802)

б. А хто з вашої родини виходить з дому протягом останнього місяця?

(% серед родин, які обмежили відвідування громадських місць, n=610)

Інтерпретуючи дані кількісного опитування щодо дотримання в ромських громадах карантинних заходів, ми звернули увагу на те, що експерти, навпроти, говорять про складнощі, пов'язані із особливостями проживання ромських родин, які заважають у повній мірі дотримуватися карантину. За словами голів ромських організацій, це найскладніше робити великим домогосподарствам, які проживають у невеликих будинках або в компактних поселеннях. Однак, на думку деяких експертів, компактне, певною мірою ізольоване проживання ромів і може убезпечити їх від інфікування коронавірусом, оскільки люди не контактують ні з ким поза поселенням.

Головною пересторогою експертів у цьому питанні було те, люди можуть в майбутньому порушувати правила карантину через те, що будуть змушені шукати роботу, щоб забезпечити своїм родинам бодай якісь засоби для існування.

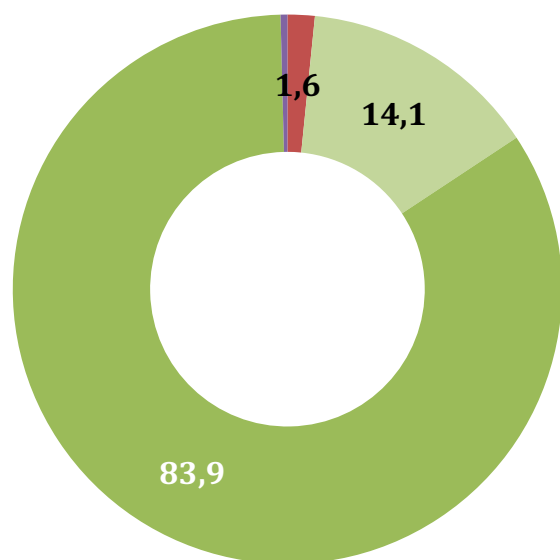
Майже всі домогосподарства (98%), представники яких брали участь у дослідженні, забезпечені масками у тій чи іншій мірі (у 84% родин всі мають маски, а у решти 14% лише частина членів забезпечена ними), і тільки 2% відсотки не забезпечені.

Основними причинами відсутності масок в ромських родин, які зовсім або частково не забезпечені масками, є нестача грошей для придбання їх (58%), відсутність масок у продажі (25%), відсутність потреби у засобі захисту, оскільки представники родини не бувають у громадських місцях (18%).

а. Чи забезпечені Ви і Ваша родина масками?

(% серед усіх респондентів, n=802)

- Ніхто не має масок
- Має частина людей в родині
- Всі мають маски
- Важко сказати / Не знаю

б. З яких причин Ви або інші члени вашої родини не мають масок?

(% серед тих, хто частково забезпечений або незабезпечений масками, n=126)

Однак під час аналізу ми з обережністю інтерпретували ці дані, оскільки в умовах карантинних обмежень респонденти могли схилитися до соціально схвальних відповідей.

Так само в межах опитування ми не досягали респондентів, які живуть в компактних або тимчасових поселеннях і, щоб вивчити і врахувати їхні потреби ми запитували у голів ромських ГО про наявність масок у представників ромських громади. Їхні відповіді засвідчили, що в ромських родинах, особливо найменш соціально захищених, доступ до масок дуже обмежений, особливо на початку карантину, коли їх не було в аптеках.

Соціально вразливі групи мають 1 або 2 маски на родину, при чому носять їх по черзі, використовують повторно після носіння. Більшості з таких родин маски буди надані волонтерами або активістами.

Однак, враховуючи, що сьогодні правила карантину дозволяють відвідувати магазини, аптеки або інші громадські місця лише в масці, у нас немає підстав вважати, що дані опитування не є точними. Питання полягає, скоріше в тому, наскільки люди можуть дотримуватися правил і стандартів носіння і заміни захисних масок.

Переважна більшість респондентів (86%) стверджують, що знають куди можна звернутися по консультацію при підозрі в себе коронавірусу. Майже стільки ж респондентів (81%) стверджують, що мають підписані декларації з сімейними лікарями.

а. Чи знаєте ви куди можна звернутися по консультацію у разі, якщо ви підозрюєте у себе коронавірус?

б. Чи маєте Ви контракт (декларацію) із сімейним лікарем?

(% серед усіх респондентів відповідної групи)

100% у рядку	а. Знання куди звернутися				б. Контракт з лікарем			
	Так	Ні	Важко сказати / Відмова		Так	Ні	Важко сказати / Відмова	
Регіон								
Захід (n=199)	93.0	7.0	0.0		93.5	6.0	0.5	
Схід (n=201)	84.6	12.9	2.5		84.6	6.0	9.5	
Південь (n=201)	81.6	15.9	2.5		67.7	28.9	3.5	
Центр (n=201)	84.1	14.9	1.0		78.6	20.9	0.5	
Тип поселення								
Місто (n=612)	86.8	12.1	1.1		81.2	15.2	3.6	
Село (n=88)	81.8	15.9	2.3		75.0	23.9	1.1	
СМТ (n=102)	83.3	13.7	2.9		85.3	9.8	4.9	
Стать								
Чоловіки (n=349)	85.7	13.5	0.9		77.1	16.9	6.0	
Жінки (n=453)	85.9	12.1	2.0		84.1	14.3	1.5	
Вік								
18-29 років (n=192)	85.9	13.0	1.0		77.6	17.7	4.7	
30-44 років (n=300)	85.0	14.0	1.0		83.0	14.3	2.7	
45-59 років (n=232)	88.4	9.1	2.6		82.3	14.2	3.4	
60+ років (n=78)	80.8	17.9	1.3		78.2	17.9	3.8	

Експерти частково підтверджують ці дані. Декларації з сімейними лікарями укладали або більш-менш соціально захищені ромські родини або ж родини з дітьми – ті, яким у цьому допомагали медіатори або ромські активісти.

В цілому, експерти стверджують, що навіть у разі відсутності декларації роми можуть звернутися по швидку медичну допомогу. Лише на початку карантину були поодинокі випадки відмови у візитах (Черкаська область), але згодом ці проблеми було залагоджено.

На момент проведення інтерв'ю, за словами експертів, лише у 2-х областях було зафіксовано випадки захворювання на коронавірус серед ромського населення.

Спостереження респондентів за життям громади демонструють і дозволяють зробити висновок, що ромські громади дотримуються вимог карантину та заходів профілактики зараження коронавірусом: 87% опитаних вважають, що майже всі люди у громаді не відвідують заходів з великою кількістю людей, 79% вважають, що інші одягають маски у

громадських місцях, 76% мають спостереження, що люди в громадах не дозволяють своїм дітям гратися та зустрічатися з іншими дітьми. Найменша частка респондентів (52%) вважає, що члени громади використовують антисептики.

Задля коректної інтерпретації цих даних ми також звернулися до експертів і попросили їх прокоментувати, наскільки, на їхню думку, роми можуть дотримуватися правил карантину.

Вони підтвердили, що у ромських громадах, дійсно, суттєво обмежилися контакти між родинами і друзями – відмінено або перенесено святкування днів народжень чи інших родинних свят.

Абсолютна більшість респондентів (81%) не зверталась протягом останніх 30 днів по будь-які адміністративні послуги. Слід зазначити, що серед тих, хто звертався по послуги, частка тих, хто мав труднощі, є суттєвою і сягає 40%. Лише 10% респондентів зазначили, що у них не виникало труднощів з доступом до послуг. Найбільш затребуваною послугою, з якою виникали складнощі у респондентів, виявилось оформлення соціальних виплат – 5% опитаних повідомили про ускладнений доступ до неї.

ДОСТУП ДО БАЗОВИХ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Відчутна частка респондентів вважає, що погіршилась доступність майже всіх досліджуваних товарів, окрім питної води. Найсуттєвіші негативні зміни відбулися в доступності базових продуктів харчування (53% респондентів вважають, що їхня доступність значно або трохи погіршилась), гігієнічних засобів (39%), ліків (34%). В регіональному розрізі найбільш ураженими виявилися представники Центру та Сходу.

Це пов'язано з фінансовим становищем домогосподарств, оскільки частка незаможних домогосподарств (яким не вистачає грошей навіть на основні потреби) є значно вищою у цих регіонах – 80% та 69% відповідно.

Серед респондентів, що мешкають в різних типах населених пунктів та серед чоловіків / жінок результати досить близькі. Так, найактуальнішою проблемою для респондентів є фінансові труднощі, які в них виникли (62%). На додачу до цього ще третину респондентів турбує зростання цін на продукти харчування (33%). У той самий час про складнощі з купівлею продуктів харчування та необхідних у побуті речей повідомили тільки 10% опитаних.

Які проблеми і складнощі вас зараз турбують найбільше? (% серед усіх респондентів, n=802)

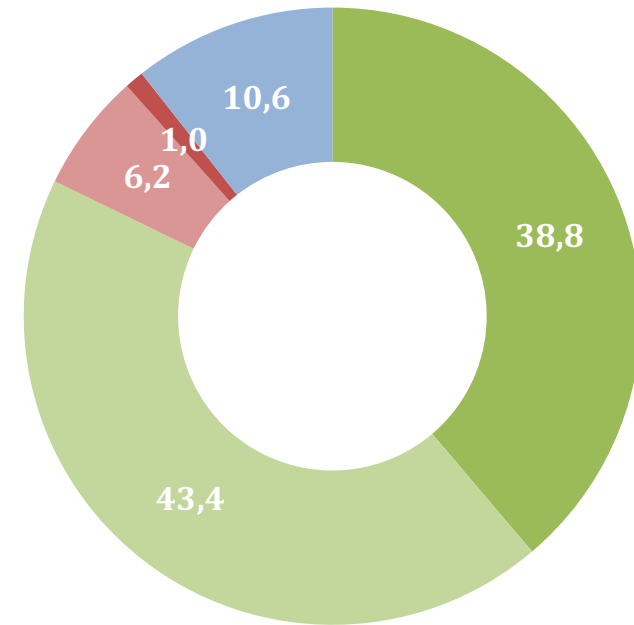
Наскільки в безпеці ви себе зараз відчуваєте через вашу етнічну належність - тому що ви ром? (% серед усіх респондентів, n=802)

СУБ'ЄКТИВНА ОЦІНКА ВІДЧУТТЯ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Переважає більшість респондентів (82%) не відчуває себе в небезпеці через свою етнічну належність. Протилежної думки притримується 7% опитаних, які відчуваються в небезпеці.

Найбільше тих, хто відчувається у повній безпеці проживає на Заході країни, а найменше на Сході: 63% проти 22%, відповідно.

В смт найменша частка тих, хто відчувається в повній безпеці - 27% проти 40% у місті та 44% у селі. Чоловіки відчуваються безпечніше за жінок: 44% проти 35% тих, хто зазначив, що відчувається у повній безпеці. На додачу до цього чим краще оцінка матеріального становища родини, тим більше частка респондентів, які вважають себе у повній безпеці.

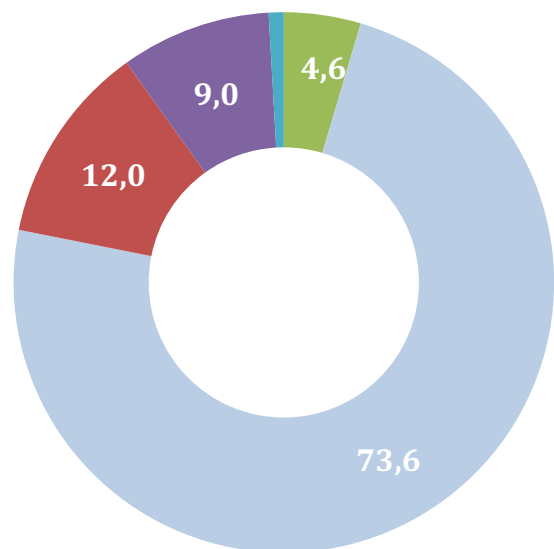
- Повністю в безпеці
- Скоріше в безпеці
- Скоріше в небезпеці
- Повністю в небезпеці
- Важко сказати / Відмова

Переважна більшість респондентів (74%) зазначила, що не відчула змін у ставленні до ромів.

У той же час 12% зазнали погіршень. У 59% випадків ситуація, що свідчила про негативне ставлення відбулася на вулиці, в 48% під час відвідування магазинів.

а. Чи змінилося і як саме ставлення і відношення до ромів з боку жителів вашого міста/села з часу введення карантинних заходів?
(% серед усіх респондентів, n=802)

■ Значно/ Дещо покращилося ■ Не змінилося
■ Значно/ Дещо погіршилося ■ Важко сказати
■ Відмова

б. Де саме (за яких обставин) ви відчули погіршення ставлення до ромів з боку інших жителів?

(% серед тих, хто відчув погіршення ставлення n=96)

Серед тих, хто стикнувся з погіршенням ставлення, охарактеризували його наступним чином: люди упереджено очікують негативних вчинків з боку ромів (25%), прояви агресії (24%), дискримінація (19%).

В чому саме проявлялося негативне ставлення?
(% серед тих, хто повідомив про погіршення ставлення, n=96)

Аналізуючи дані у порівнянні з відповідями експертів, можемо зазначити, що їхньою основною пересторогою була можливість підвищення негативних проявів по відношенню до ромів у разі виявлення коронавірусної хвороби у ромських поселеннях. Також експерти зауважували, що найбільш вразливими до проявів дискримінації є люди із соціально вразливих категорій населення, які можуть не мати засобів захисту в громадських місцях і тому наражатися тим самим на агресію з боку місцевого населення.

Однак про роботу із такими групами – жителями тимчасових поселень на Львівщині – ми вважаємо за потрібне написати додатково. Позитивний кейс у цій області, де до супроводу жителів тимчасових поселень громадська організація залучила дільничих і соціальні служби, свідчить про те, що увага з боку місцевої влади сприяє соціалізації ромів, посиленню рівня безпеки не лише у їхній спільноті, але і в громаді загалом.

ДОСТУП ДО ОСВІТИ

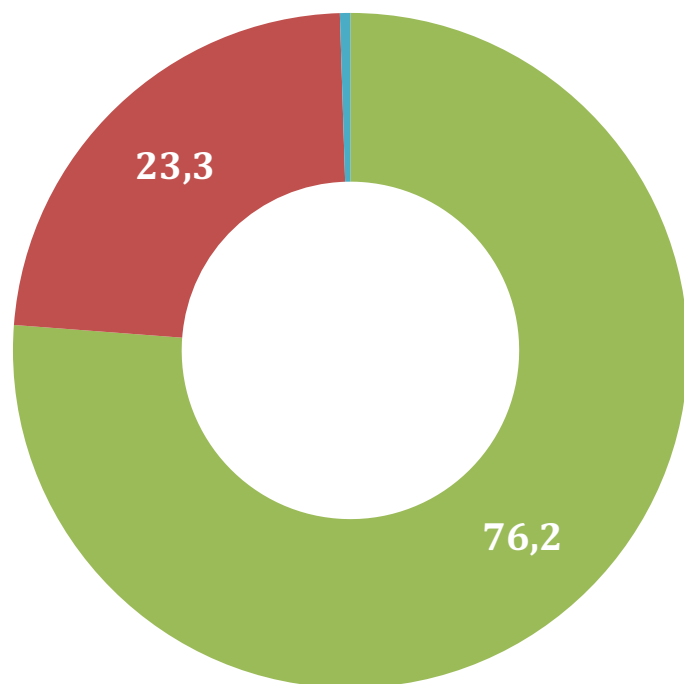
«З тих досягнень за останній рік, що ми зробили, я вважаю, це побудова сітки дільничних на Львівщині. У нас є 12 тимчасових поселень. І після того, як в одному такому невеличкому поселенні вбили чоловіка, ми почали більш активніше в цьому приймати участь. У нас були зібрання за допомогою Фонду «Відродження» дільничних з усіх районів, де ми з ними проговорили напрямки роботи, яка має бути....»

Переважна більшість респондентів (76%) відповіли, що їхні діти відвідували школу до запровадження карантину. З цих дітей 80% продовжують навчатися он-лайн (по комп'ютеру, через вайбер) або дистанційно (переглядають уроки по телевізору), 10% не навчається оскільки не має можливості, а 6% батьки дозволили зробити перерву у навчанні.

а. Чи відвідували діти школу до впровадження карантину?

(% серед респондентів, які мають дітей, n=596)

■ Так ■ Ні ■ Важко сказати / Відмова

б. Чи займається ваша дитина (діти) он-лайн (по комп'ютеру, через вайбер) або дистанційно (переглядає уроки по телевізору)?

(% серед респондентів, діти яких займалися в школі до карантину, n=454)

Більш стривоженими виглядають на цьому фоні експерти з числа ромських громад. Вони виділяють проблему дистанційного навчання (точніше його неможливості і відсутності) для ромських дітей як одну з ключових.

Ця проблема може мати довгострокові наслідки, оскільки на думку експертів надолужити прогалини у навчанні для ромських дітей буде надзвичайно складно.

Зважаючи на низький рівень грамотності батьків, які не можуть допомогти дітям в опануванні шкільної програми, навіть якщо є технічна можливість отримувати завдання від вчителя, ромські діти потребуватимуть підтримки з боку асистентів або спеціальних програм підготовки перед наступним навчальним роком.

«Учитывая условия, в которых живут многие ромские дети, семьи, и отсутствие соответствующих гаджетов, люди соответственно имеют ограниченный доступ уже. Если говорить о последующем выходе и наверстывании упущенного, то, наверное, нужно дополнительно уделять внимание таким детям и заниматься еще дополнительно. Не знаю, может быть, нужны будут дополнительные ассистенты. Да, то есть, дополнительное время, возможно, чтобы детям уделяли»

ЕКОНОМІКА РОМСЬКИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Більшість респондентів (61%) вказали, що їм не вистачає грошей навіть на основні потреби, найгірше своє матеріальне становище оцінюють респонденти у центральному регіоні (80%) та на сході (69%).

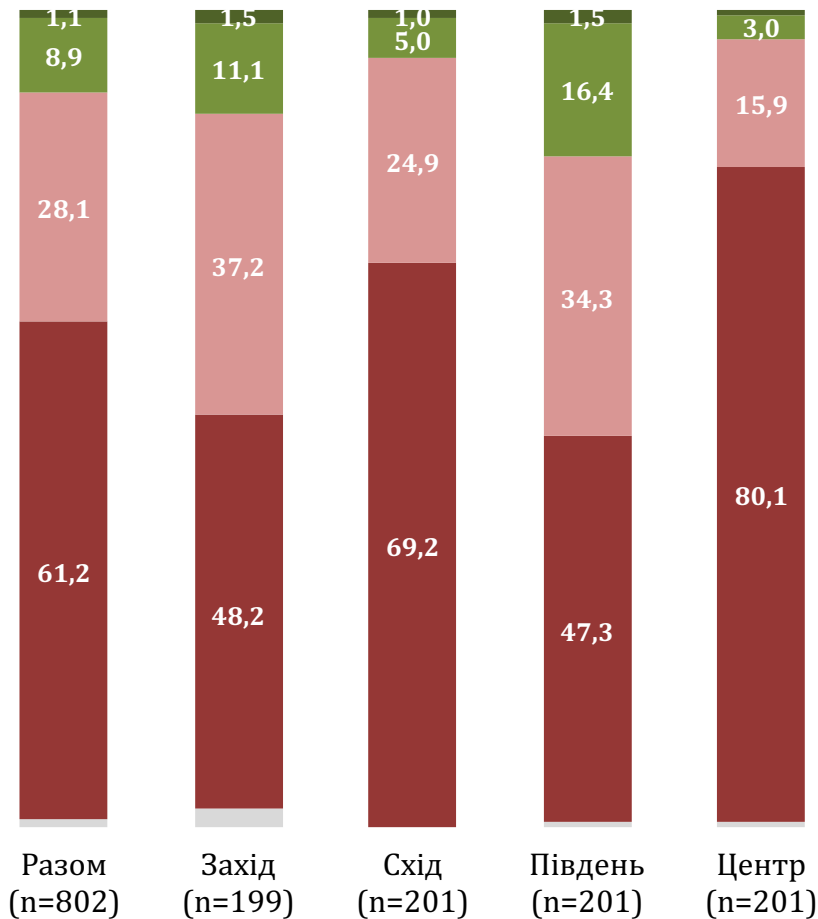
Ілюстративною щодо економічної поведінки у ромських домогосподарствах є думка одного з експертів, якою можна певною мірою узагальнити ситуацію, з якою увійшли ромські родини у карантин:

«Ми всі, рома, живемо і жили, це дуже рідко, 95% наших ромів живуть з кожноденної добичі. Ми заробили – ми сьогодні поїли. Ми сьогодні заробили – ми сьогодні поїли. У нас не було накопичень таких, щоб ми могли відкласти і думати, У ромів в місті Золотоноша і в тих всіх, які я говорив зараз, містах, ні в одного рома немає депозиту в банках. Немає. Дуже ні на гривню, ні на тисячу, ніяких, щоб якісь заощадження були. У нас живуть одним днем. Заробили – проїли»

Заощадження мають тільки 10% респондентів. Найменше заощаджень у респондентів центрального регіону – 4%, а найбільше на півдні – 18%.

Матеріальне становище д/г (% серед усіх респондентів)

- У нас є заощадження, ми багато чого можемо собі придбати
- У нас є певні заощадження
- На їжу вистачає, але не для заощаджень
- Не вистачає грошей навіть на основні потреби
- Важко сказати / Відмова

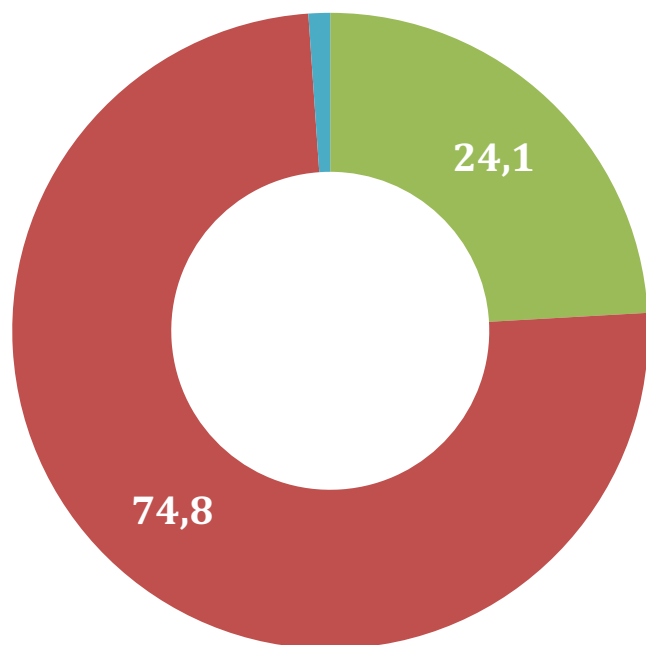

Три чверті респондентів (75%) повідомили, що ніхто із їхнього домогосподарства не мав роботи на момент проведення опитування. Відповідно, лише в 24% домогосподарств є працюючі люди (Діаграма 3.1.1a).

Роботу вдалося зберегти тим, хто працює у державній інституції (22%), сфері послуг (17%), підприємстві (10%)

а. Чи маєте Ви або хтось із Вашої родини оплачувану роботу на даний момент?
(% серед усіх респондентів, n=802)

■ Так ■ Ні ■ Важко сказати / Відмова

б. В якій сфері працюєте Ви та інші члени вашої родини?
(% серед респондентів, члени родин яких мають роботу, n=193)

Аналізуючи показники наявної зайнятості в регіональному розрізі, можна побачити, що Південь та Захід характеризуються кращим рівнем працевлаштованості, а Центр найгіршим. Окрім того, домогосподарства, які мешкають у місті та смт, мають незначно більше працевлаштованих осіб. Показники втрати роботи членами домогосподарств розподілені більш менш рівномірно в усіх регіонах та в типах поселень, з незначущим випередженням Центру за часткою тих, хто втратив роботу. Це може свідчити про значний негативний ефект карантину, який поєднується з іншими вразливостями ромського населення.

а. Чи маєте Ви або хтось із Вашої родини оплачувану роботу на даний момент?

ВЗ. Чи втратили Ви або хто-небудь з Вашої родини роботу протягом останнього місяця?

(% серед усіх респондентів відповідної групи)

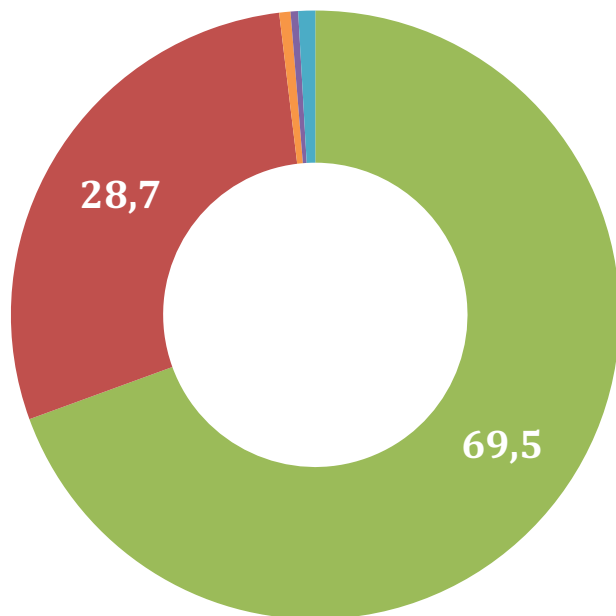
100% у рядку	а. Мають роботу зараз			б. Втратили роботу		
	Так	Ні	Важко сказати / Відмова	Так	Ні	Важко сказати / Відмова
Регіон						
Захід (n=199)	31.8	65.1	3.1	64.8	33.2	2.0
Схід (n=201)	18.1	80.9	1.0	66.2	32.3	1.5
Південь (n=201)	35.3	64.7	0.0	72.6	26.9	0.5
Центр (n=201)	5.6	93.9	0.5	76.6	23.4	0.0
Тип поселення						
Місто (n=612)	24.5	74.3	1.2	71.1	27.9	1.0
Село (n=88)	14.8	85.2	0.0	69.3	30.7	0.0
СМТ (n=102)	19.0	79.0	2.0	64.7	33.3	2.0

Ромські домогосподарства виявилися надзвичайно уразливими в умовах запровадженого карантину. Так, 70% респондентів стверджують, що представники їхньої родини втратили роботу протягом останнього місяця. Майже половина респондентів (45%) в домогосподарствах представники яких втратили роботу, зазначила, що члени їхніх родин були пов'язані з торгівлею на базарі, 20% - мали сезонну роботу (з них 10% - сезонна робота за кордоном), 13% - роботу у сфері послуг.

а. Чи втратили Ви або хто-небудь з Вашої родини роботу протягом останнього місяця?

(% серед усіх респондентів, n=802)

- Так
- Ні
- Скасовано плани на сезонну роботу
- Інше
- Важко сказати / Відмова

б. У якій сфері працювали Ви та інші члени вашої родини?

(% серед респондентів, родини яких втратили роботу протягом останнього місяця, n=564)

Ці дані цілком корелюють з думками експертів, які коментували питання зайнятості під час карантину. Всі, хто мав постійну роботу чи зайнятість у сфері послуг або торгівлі, були позбавлені засобів для заробітку під час карантину.

Опитані експерти під час глибинних інтерв'ю виділяють 3 (три) умовні категорії ромських домогосподарств за соціально-економічним становищем, характеризуючи умови проживання і статки родин відповідно до типу зайнятості і наявності кваліфікацій:

Соціально-незахищені родини і люди, які заробляють працею, яка не потребує кваліфікації:

- комунальна сфера (Закарпатська область),
- сортування сміття, збір металобрухту, скла (Черкаська, Львівська, Харківська області),
- сезонні роботи як в приватних господарствах, так і на фермерів (Херсонська, Львівська, Закарпатська, Черкаська, Одеська області),
- збір і заготовлення горіхів, ягід, грибів і рослин (Закарпатська, Одеська, Львівська області),
- сезонна некваліфікована робота за кордоном (Закарпатська область).

Саме ця категорія ромського населення проживає, переважною мірою, у компактних або ж тимчасових поселеннях (які існують, тим не менше, більше 5 років, як на Львівщині). У людей ускладнений доступ до води, до світла. Будинки часто не є капітальними спорудами (в тимчасових поселеннях); будинки в компактних поселеннях часто мають невелику площу як для чисельних за обсягом домогосподарств, земляну або кам'яну підлогу, проблеми з опаленням.

Кваліфікована праця і сфера послуг:

- робота за кордоном на підприємствах (Закарпатська область);
- надання послуг з ремонту взуття, одягу, інших послуг (Херсонська, Харківська, Черкаська області);
- робота в закладах громадського харчування (Львівська область);

Сфера торгівлі:

- офіційна торгівля (zareєстровані ФОПи) (всі області);
- неофіційна торгівля на стихійних ринках (всі області), продаж птахів, овочів по селам «з машин» (Черкаська область).

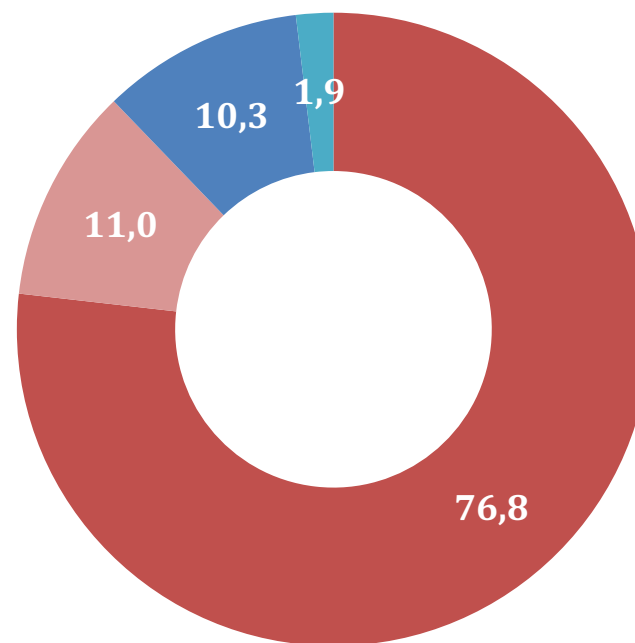
Аналізуючи показники наявної зайнятості в регіональному розрізі, можна побачити, що Південь та Захід характеризуються кращим рівнем працевлаштованості, а Центр найгіршим. Окрім того, домогосподарства, які мешкають у місті та смт, мають трохи більше працевлаштованих осіб.

Показники втрати роботи членами домогосподарств розподілені більш менш рівномірно в усіх регіонах та в типах поселень, з незначним випередженням Центру за часткою тих, хто втратив роботу. Це може свідчити про значний негативний ефект карантину, який поєднується з іншими вразливостями ромського населення.

Абсолютна більшість респондентів (88%) повідомили про зменшення доходів свого домогосподарства за останні 30 днів, причому 77% вказали на значне зменшення.

Яким чином змінився дохід Вашої родини за останні 30 днів?

(% серед усіх респондентів, n=802)

- Значно зменшився
- Дещо зменшився
- Не змінився
- Важко сказати / Відмова

Відносна більшість респондентів (34%) назвала соціальну допомогу у якості основного джерела доходів на період карантину. Другим найбільш розповсюдженим джерелом виявилась пенсія (27%). На третьому місці є заощадження (17%) та зарплата (17%). Слід звернути увагу, що 17% домогосподарств не мають джерела грошей, а ще 6% вказали, що були вимушені брати кредити під час карантину.

За останні 30 днів, які були основні джерела грошових надходжень / доходів для утримання Вашої родини?

(% серед усіх респондентів, n=802)

У разі продовження карантину стійкість переважної більшості ромських домогосподарств буде уражено. Перш за все це погіршить їхню здатність оплачувати комунальні послуги (73%), основні потреби (70%). У частки домогосподарств також буде знижена спроможність сплачувати за специфічні сфери: лікування (37%), потреби дитини (30%), тощо. Це виглядає логічним, зважаючи на вищезгадані погіршення засобів для існування.

Лише 5% респондентів стверджують, що їхні можливості не погіршилися через карантин.

На Вашу думку, з чим з наступного Ви або Ваша родина не зможе впоратись якщо карантин триватиме найближчі кілька місяців? (% серед усіх респондентів, n=802)

Експерти у світлі цього наполягають на необхідності програм підтримки працевлаштування для ромських родин, розвиток кваліфікацій і навичок, які б дозволили принаймні 1-му члену родини заробляти гроші дистанційно або ж перекваліфікуватися і мати можливість працювати у тих сферах, які не підпадають під карантинні обмеження.

«Якісь навіть центри, які займаються наданням роботи. У них є багато курсів, багато можливостей розказати, показати» – про взаємодію із центрами зайнятості.

«Ну конечно. Что-нибудь шить, изготавливать, и за счет этого жить. Если мы трудоустроим, например, две смены можно сделать. Они говорят: нам удобно, мы бы ходили, шили, работали. Они и хозяйки, готовят хорошо» P5

«Какие потребности? Наверное, первое – это чтобы можно было найти какую-то работу дистанционную, которую они могли бы выполнять, получать какой-то доход за нее, но при этом не нужно было контактировать с большим количеством людей. Потому что какая-то альтернативная работа. Для меня это первое. Хотя бы один человек вытягивает, получит какую-то работу. Потребность в остальном. Мне кажется, таких сложностей наша община конкретно в регионе не испытывает, потому что у нас есть медицина, наверное. Для нас это таких два» P4